

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
KÖRNYEZETVÉDELEM**

Időszak:

2013. december

Dátum:

2014. január 29.

SZÁZADVÉG
szakpolitikai tanuló

SZÁZADVÉG
gazdaságkutató zrt.

STRATEGOPOLIS
környezetvédelmi tanácsadó és stratégiai tervező zrt.

Az anyag az NFM_SZE2Z/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	1
A tárgyhónapban meghozott intézkedések	2
<i>A vízügyi ágazat átszervezése</i>	<i>2</i>
<i>A 2014. évi központi költségvetés elfogadása</i>	<i>5</i>
<i>A halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló törvény végrehajtási rendelete</i>	<i>6</i>
<i>A nemzeti parkok területének övezetekbe való besorolása.....</i>	<i>8</i>
Egyéb politikai témák	11
<i>Személyi változások a Vidékfejlesztési Minisztérium irányítása alatt álló intézmények élén</i>	<i>11</i>
<i>Nemzeti parki földterületek bérbeadása</i>	<i>12</i>
<i>Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió.....</i>	<i>13</i>
<i>A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás átalakítása</i>	<i>14</i>
<i>Széngázerőmű a Mecsekben.....</i>	<i>15</i>
<i>A víziközmű-szolgáltatás hatósági engedélyezése.....</i>	<i>16</i>
Külpolitikai és nemzetközi kitekintés.....	18
<i>A Közös Agrárpolitika reformjának újabb fejezete zárult le Brüsszelben.....</i>	<i>18</i>
<i>Nem lehet génmódosított burgonyát forgalmazni az Európai Unióban</i>	<i>19</i>
<i>A Déli Áramlat uniós jogba ütközhet.....</i>	<i>20</i>

Vezetői összefoglaló

A Kormány és az Országgyűlés a 2013. év utolsó hónapjában intenzív jogszabályalkotási munkát folytatott, melyből jelen összefoglaló keretében elsősorban a kiemelt közérdeklődés által övezett, vízügyi szakterületet érintő szervezeti átalakítást vizsgáljuk első helyen.

Az Országgyűlés 2013. december 17-én fogadta el az egyes törvényeknek agrár- és környezetügyi tárgyban történő módosításáról szóló 2013. évi CCL. törvényt, amelynek 2013. december 31-i hatálybalépését követően 2014. január 1-jétől a vízügyi hatósági feladatkörök átkerülnek a Vidékfejlesztési Minisztériumtól a Belügyminisztérium illetékességébe. Az új irányítási struktúra szerint a Kormány vízgazdálkodásért felelős minisztere a belügyminiszter lett.

A környezetügy 2014. évét alapjaiban meghatározó intézkedés a 2014. évi költségvetési törvény elfogadása. A költségvetés fő számait az Országgyűlés 2013. november 26-án, a Magyarország 2014. évi központi költségvetéséről szóló 2013. évi CCXXX. törvényt 2013. december 17-én fogadta el. A környezetügy területén működő költségvetési szerveinek támogatási összegében az új jogszabály jelentős változtatásokat nem eszközölt. Az ágazathoz köthető fejezeti kezelésű előirányzatok esetében a források kisebb mértékű csökkenésével kell számolni, amelyet azonban az európai uniós források hatékony felhasználása ellensúlyozhat.

Európai Unió szintjén meghatározó, a környezetvédelmi célok elérését is nagyban befolyásoló mérföldkőként tekinthetünk a Közös Agrárpolitika reformjában elért eredményekre. A Mezőgazdasági és Halászati Tanács a 2013. december 16-17-i ülésén elfogadta a Közös Agrárpolitika forrásainak felhasználását meghatározó 4 alaprendeletet, valamint a 2014-re vonatkozó átmeneti rendelkezésekről szóló jogszabályt. Hazánk csak az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból több mint 50 Mrd Ft-ot fizet ki évente agrár-környezetvédelmi célok mentén. Az új szabályozás lehetőséget teremt a korábbi programok folytatására és a közvetlen kifizetések zöldítésével erősíti a mezőgazdaság közjóléti, környezetmegőrzési szerepvállalását.

A tárgyhónapban meghozott intézkedések

A vízügyi ágazat átszervezése

Intézkedés:

A vízügyi hatósági feladatkörök 2014. január 1-jével nagyrészt átkerültek a Vidékfejlesztési Minisztériumtól (VM) a Belügyminisztérium (BM) illetékességébe, Hoffmann Imre közfoglalkoztatásért felelős helyettes államtitkár alá. A vízgyűjtő-gazdálkodási és a vízvédelmi feladatok ezzel szemben a VM hatáskörében maradtak.

Az átszervezés törvényi rendelkezéseit az egyes törvényeknek agrár- és környezetügyi tárgyban történő módosításáról szóló 2013. évi CCL. törvény, a részletszabályokat a vízügyi hatóságokat és a vízvédelmi hatóságokat kijelölő két külön kormányrendelet, illetve a vízügyi ágazat irányításának átalakítását a jogrendszer egészében átvezető harmadik kormányrendelet tartalmazza. 2014. január 1-jével megtörtént továbbá a vízügyi tárgyú miniszteri rendeletek módosítása is az új irányítási struktúrához igazítva.

A vízügyi feladatok átszervezésével párhuzamosan a vízkárelhárítás és az öntözés hatékonyságának növelését biztosító intézkedésekről szóló 1979/2013. (XII. 23.) Korm. határozat további intézkedések megtételére hívta fel az érintett minisztereket. Így például az árvizek biztonságos levezetése érdekében a Natura 2000 területekre vonatkozó hazai szabályozás áttekintésére; a nagyvízi medrek és parti sávok hasznosításával kapcsolatos szabályozás felülvizsgálatára; továbbá a vízgazdálkodási törvény módosításának előkészítésére, melyet követően a jelenleg víztársulati kezelésben lévő vizek és vízilétesítmények a vízügyi igazgatási szerv vagyongazdálkodásába kerülnének.

Elemzés:

A vízügyi hatósági feladatok a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségektől a vízügyi igazgatóságokhoz kerülnek át, azon belül is annak elkülönült, jogszabályban meghatározott önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező szervezeti egységéhez, a vízügyi hatósághoz. Az új, irányítás szempontjából elkülönült vízügyi hatóság országos és területi szintű egységekkel működik a jövőben. A vízügyi hatóságok elkülönült, jogszabályban meghatározott önálló feladat- és hatáskörrel rendelkeznek, melyek vezetőjét e hatáskörükben a vízügyi igazgatóság vezetője nem utasíthatja. Az átalakítással változott az egyes miniszterek szakpolitikai feladat- és hatásköre is, 2014. január 1-jétől a Kormány vízgazdálkodásért felelős tagja a belügyminiszter.

Az új szervezetirányítási struktúrában mind az Országos Vízügyi Hatóság vezetőjét, mind a területi vízügyi hatóságok (szám szerint 12) vezetőit a belügyminiszter nevezi ki és gyakorolja felettük a munkáltatói jogokat. A hatóságok foglalkoztatottjai – eltérően a vízügyi igazgatóság foglalkoztatottjaitól – kormánytisztviselőknek minősülnek.

A vízügyi hatóságok eljárásaiban a környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőségek (az új struktúrában a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízvédelmi hatóságok) a kormányrendeletben meghatározott eljárások során vízvédelmi szakhatóságként járnak el környezet- és természetvédelmi, illetve vízvédelmi kérdések elbírálására.

Dr. Illés Zoltán, a VM környezetügyért felelős államtitkára szerint¹ az átalakítás célja a hatékonyság növelése úgy, hogy a közmunkaprogram valamennyi eleme egy kézben összpontosuljon. Bár a vízügy a BM-hez kerül, a vízgyűjtő-gazdálkodás és a vízvédelem (a felszíni vizek, a felszín alatti vizek és a földtani közeg minősége védelme) azonban továbbra is marad a VM illetékességében, akárcsak a környezet- és természetvédelem is. A BM államtitkárságával a vízügy áthelyezése után szoros szakmai konzultációt alakítanak ki, és bár

¹ http://hvg.hu/itthon/20131231_Pinterek_gyamsaga_ala_helyezik_a_vizugyet

a korábbi rend hatékonyabb volt, de a változtatás szakmapolitikai szempontból indokolt – tette hozzá az államtitkár.

A WWF szerint², ha a kormány elválasztja a vízgazdálkodást a természetvédelmi és mezőgazdasági ágazatoktól, Magyarország nehezen tudja majd elhárítani a klímaváltozás és a csapadékhiány okozta kockázatokat. Magyarország fenntartható jövőjének biztosításához az intenzív erdőgazdálkodás és a szántóföldi művelés átalakítására, a folyókon érkező víztöbblet természetes megtartására, tájhasználat-váltásra, a folyók szabályozottságának csökkentésére van szükség. Ésszerűbben kell alkalmazkodni az ország természetes adottságaihoz, meg kell őrizni a víztartalékokat és vizet kell juttatni a folyók árvízvédelmi töltésein túlra is. Fáth Ákos, a WWF igazgatója szerint az új felállásban nem sok esélyt látna arra, hogy Magyarország megfeleljen európai uniós kötelezettségének és a víz keretirányelvben megfogalmazott elvárások szerint a hazai folyók, tavak, felszín alatti vizek ökológiai, vízminőségi és mennyiségi szempontból jó állapotba kerüljenek. Magyarország természeti értékei komoly veszélybe kerülhetnek, ha a vidékfejlesztési tárcánál a környezet- és természetvédelemért felelős helyettes államtitkárság is megszűnik.

Székely László, az alapvető jogok biztosa szerint³ az idei évben több olyan stratégia, illetve program született, amelyek egyike sem utalt arra, hogy a vízügy minisztériumi feladat- és hatáskör megosztása, az igazgatási és hatósági intézményrendszere ilyen irányú, illetve jelentős mértékű átalakításra kerülne. Sem a Nemzeti Vízstratégia, sem a 4. Nemzeti Környezetvédelmi program (2014-2020) szakmai koncepciója nem említett ilyen irányú kormányzati terveket. Az intézményrendszerre vonatkozó szabályok ellentmondásosak, a hatékony működés lehetőségét kérdőjelezi meg, melyek közül kiemelte a költségvetési függőséget és a feladatok ellátásához szükséges laboratóriumi háttér hiányát.

² http://wwf.hu/vizeink_/1/magyarország-viz-ugy-nelkul

³ AJB-8057/2013.

A 2014. évi központi költségvetés elfogadása

Intézkedés:

Az országgyűlés 2013. december 17-i ülésén tűzte napirendjére a törvényjavaslat zárószavazását és fogadta el a Magyarország 2014. évi központi költségvetéséről szóló 2013. évi CCXXX. törvényt. A Költségvetési Tanács által megfogalmazott vélemény azt tükrözi, hogy összességében a költségvetés bevételi oldalának szerkezete nem változik jelentősen a 2013. évihez képest. A 2014. évi költségvetés kiadási oldalán a Tanács a költségvetési törvényjavaslatban nem tapasztalt a tervezhetőséget érintő, jelentős mértékű bizonytalanságot.

Elemzés:

A környezetügy területén rendelkezésre álló források az általánosságban tett megállapításokhoz hasonlóan, az intézmények finanszírozása esetében nem változnak nagyságrendileg. A környezetügy intézményrendszerének központi költségvetésből származó támogatási összegeinek alakulását a 2013. év viszonylatában vizsgálva 0-4%-os eltéréseket eredményez a hatályba léptetett új költségvetési törvény. Kivételt képez ez alól a Nemzeti Öntözési Ügynökség.

Szervezet	Támogatás (millió Ft)		Változás (%)
	2013	2014	
Országos Meteorológiai Szolgálat	512.3	502.1	-2.0%
Nemzeti Környezetügyi Intézet	1245.0	1290.7	3.7%
Nemzeti Park igazgatóságok	2260.0	2168.5	-4.0%
Környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi hatósági szervek	3624.9	3606.9	-0.5%
Vízügyi Igazgatóságok	13499.0	13496.8	0.0%
Nemzeti Öntözési Ügynökség	1000.0	600.0	-40.0%

A fejezeti kezelésű előirányzatok, így pl.: *a hulladékgazdálkodási feladatok támogatása, az Ivóvízminőség-javító Program, az Ivóvízbázis-védelmi Program végrehajtása* esetében ugyanakkor mintegy 20-25%-os támogatás csökkenést hozott az új költségvetés.

Az *épületenergetikai és energiahatékonysági célelőirányzat* 25%-os csökkentése a Magyar Energhatékonsági Intézet részéről aggodalmat kifejező nyilatkozatot váltott ki.⁴ A Zöldgazdaság Finanszírozási Rendszer fejezetcímen szereplő 9250 millió Ft ugyanakkor a 2013. évi támogatási szint közel megduplázását jelenti, de egyelőre csak sejteni lehet, hogy ebből a forrásból is jut az említett célelőirányzat forráscsökkenésének ellensúlyozására.

Fontos tényezőként kell számolni ugyanakkor az említett feladatok finanszírozásában a rendelkezésre álló európai uniós forrásokkal, amelyben a környezetügy a 2007-2013 közötti időszakban is rendkívüli hatékonyságot tudott felmutatni. Csak a nemzeti park igazgatóságok 20 Mrd Ft-ot meghaladó összegű európai uniós forrást használtak fel sikerrel. A Környezet és Energetikai Hatékonsági Operatív Program (2014-2020) végrehajtására allokált forrás várhatóan 1100 Mrd forint, amely alapvetően befolyásolhatja a zöld célok elérésének teljesítését.

A halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló törvény végrehajtási rendelete

Intézkedés:

Az Országgyűlés 2013. június 10-én fogadta el a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvényt, mely 2013. szeptember 1-jén hatályba lépett. A törvény a horgászat, a halászat és a haltermelés szabályozását helyezi új alapokra. Az új törvény szakmai végrehajtását szolgálja a Magyar Közlöny 2013. évi 220. számában megjelent, a halgazdálkodás és a halvédelem egyes szabályainak megállapításáról szóló 133/2013. (XII. 29.) VM rendelet.

⁴ <http://www.greenfo.hu/hirek/2013/10/10/27-kal-kevesebb-forras-2014-ben-energetikai-felujitasra>

Elemzés:

A rendelet a törvénnyel összhangban a természetes folyóvizek és tavak halállományának megóvására helyezi a hangsúlyt. Új halvédelmi intézkedéseivel várhatóan jelentős hatással lesz a természetes vízi őshonos halfauna megőrzésére, valamint új jogintézményeivel és a szemléletformálás lehetőségével élve át fogja alakítani Magyarország természetes vizeinek halgazdálkodását is.

A miniszteri rendelet több új szabályozási eszköz bevezetésével segíti elő a horgászat, a horgászport és a horgászturizmus fejlődését, hozzájárulva a magyar vidék fejlesztéséhez. A korábbi szabályozással ellentétben az új rendelet szigorúan szabályozza és korlátozza a természetes vizeken folyó halászatot, ugyanakkor biztosítja a helyi piacok halellátását és a halászati hagyományok megőrzésének lehetőségét is.

A rendelet három halfaj esetében általános fogási tilalmat rendel el, melytől eltérni csak szigorúan szabályozott körülmények között, hatósági engedéllyel lehet. Emellett további négy halfajnál most került bevezetésre fajlagos tilalmi idő, hat faj esetében méretkorlátozás, míg további öt faj esetében a korábbi korlátozások szigorodtak. Így elmondható, hogy mára mindössze hét olyan rendszeresen előforduló őshonos halfaj maradt, melyet csak az általános mennyiségi korlátozások védenek.

Nagyon fontos, hogy a jogszabály tételesen felsorolja az őshonos és a nem őshonos fajokat, utóbbiak esetében megszüntetve minden fogási korlátozást. Fontos, hogy az inváziós halak elleni védekezés kapcsán kimondja, hogy „jelentős ökológiai hatásnak kell tekinteni különösen a busafajok, valamint a törpeharcsafajok tömeges előfordulását minden 200 hektárnál nagyobb állóvízi vagy 20 kilométernél hosszabb folyóvízi nyilvántartott halgazdálkodási vízterületen.”

A rendelet foglalkozik a vízszennyezésből vagy egyéb okból bekövetkezett halpusztulás kapcsán végzendő teendőkről, beleértve a vízminőség-vizsgálatokat is.

A korábbinál lényegesen részletesebben szabályozott a használható halászeszközök száma, mérete, minősége. Számos, korábban csak helyi horgászrendben szereplő, általános hal-

állat- és természetvédelmi előírás emelkedett jogszabályi szintre. Ilyen pl. a vízparti növényzet védelme, a szemetelés tilalma, a kifogott hallal való bánásmód.

Részletes szabályok rendelkeznek a kíméleti területek rendszerének kialakításáról, a halállomány őrzéséről, valamint a haltani kutatások végzéséről is.

A rendelet fogadtatása általában pozitív, a rendelet elfogadását megelőzően komolyabb vita a bevezetni tervezett új fogási korlátozások (tilalmi idő, méretkorlátozás) kapcsán volt. Több ilyen tervezett szigorítást, pl. a Magyar Országos Horgász Szövetség ellenzett, azonban számos horgászfórumon találhatók olyan észrevételek, melyek a rendeletből végül kihagyott szigorításokat hiányolják (pl. a felsőméret-korlátozás bevezetését, a csuka és a süllő méretkorlát-emelését, a sügér méretkorlát bevezetését).

A fogadtatásnak része az a kétkedés is, ami mindezen szabályok betartatásával kapcsolatos. A horgászok zöme szigorúbb, rendszeres, és a gyakorlatban is hatékonyan működő ellenőrzést vár el, ennek híján ugyanis nem érvényesülhet az új szabályozás, hiszen az elégtelen kontroll miatt a korábbi, hazai halállomány fenntartását nem kellően megalapozó jogszabályi elvárás-rendszer betartatása sem valósult meg kielégítő mértékben. Emiatt meghatározó, hogy a halőrzés fejlesztése megtörténjen, és különösen fontos, hogy kialakuljon a halgazdálkodótól független ellenőrzés rendszere is.

A nemzeti parkok területének övezetekbe való besorolása

Intézkedés:

A Magyar Közlöny 2013. évi 221. számában jelent meg a nemzeti parkok területének övezetekbe való besorolásáról és az egyes övezetekre vonatkozó általános természetvédelmi előírásokról szóló 134/2013. (XII. 29.) VM rendelet. A rendelet a nemzeti parkok övezetekbe sorolására vonatkozó általános szabályok rögzítésére, továbbá az egyes övezetek (különösen

a természeti övezet) esetében általános természetvédelmi anyagi jogi keretek meghatározására irányul.

Elemzés:

A nemzeti parkok övezeti besorolásának természetvédelmi jelentősége, hogy hosszú távra meghatározza természetvédelmi céljuk és rendeltetésük, természetvédelmi kezelésük és hasznosításuk stratégiai, illetve térbeli kereteit. Eszközt biztosít a természetvédelmi oltalom társadalmi elvárásként is jelentkező hatékonyabb gyakorlati érvényesítéséhez, és lehetőséget nyújt a természeti erőforrások fenntartható, a kiemelt oltalommal összeegyeztethető, jogszerű és kiszámítható hasznosítására.

A szabályozás értelmében a nemzeti parkok természeti értékeinek megóvása érdekében, azok területét természeti, kezelt és bemutató övezeti kategóriákba kell sorolni. A rendelet egyik leglényegesebb és az érintett területhasználók részéről ellenállást kiváltó fejezetét a természeti övezet esetében bevezetett anyagi jogi keretszabályok képezik. A természetvédelmi törvény szerinti, általánosságban meghatározott természetvédelmi kezelés fogalmát a rendelet konkrét részletszabályokkal tölti ki. Utóbbi a természetvédelmi kezelés körébe tartozó tevékenységek kifejtésével, tételes felsorolásával jelentős mértékben elősegíti a természetvédelmi kezelésre vonatkozó törvényi előírás egységes alkalmazását.

A nemzeti parki övezetekhez kapcsolódó szakmai munka megkezdésekor az erdőgazdálkodók részéről fogalmazódtak meg a legmarkánsabb aggodalmak és ellenvélemények, miszerint a természeti övezetekben az erdőgazdálkodási tevékenység teljes tiltásához vezethet az új szabályozás. A rendelet utóbbiakkal ellentétben a természeti övezet esetében is tartalmaz a természetvédelmi kezelés részeként végezhető, faanyag kitermeléssel és kiszállítással járó erdőgazdálkodási tevékenységeket.

A rendeletben rögzített szabályozás életbe lépésének, gyakorlati megvalósulásának feltétele, hogy sor kerüljön az egyes övezetek területi lehatárolásának jogszabályi kihirdetésére a

nemzeti parkokat létesítő vagy védettségük fenntartásáról szóló miniszteri rendeletek módosításával. Várhatóan ezen területi lehatárolások elvégzése és egyeztetése vált ki a jövőben újabb vitákat az érintett, mintegy 483 000 hektárt kitevő nemzeti parki terület földhasználóinak körében. Az esetleges érdekellentéteket jól körvonalazza a lehatárolások egyeztetésének rendeletben előrelátóan meghatározott eljárásrendje, miszerint az észrevételezés érdekében a nemzeti park igazgatóságok külön értesítik az övezetekre vonatkozó javaslatokról a közutak kezeléséért felelős szervezetet, a vízügyi hatóságot, valamint az erdészeti hatóságot. A jogszabály sok éves elmaradást pótol és természetvédelmi szempontból rendkívül előremutató.

Egyéb politikai témák

Személyi változások a Vidékfejlesztési Minisztérium irányítása alatt álló intézmények élén

Tolnai Jánosné, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség főigazgatója felmentését kérte Fazekas Sándor vidékfejlesztési minisztertől, aki elfogadta. Tolnai Jánosné úgy fogalmazott: *„A személyemet ért folyamatos támadások és vádak alól tisztázni fogom magam. Nem hozhatom sem a minisztert, sem a Vidékfejlesztési Minisztériumot és sem az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőséget olyan helyzetbe, hogy a vádaskodásokkal kelljen foglalkoznia, a hatékony szakmai munka helyett.”*⁵ A főfelügyelőség vezetését 2013. december 12-től a főigazgató-helyettes, Szentmiklóssy Zoltán látja el. Jávor Benedek, az Együtt-PM társelnöke közokirathamisítás, hivatali visszaélés és más bűncselekmények miatt feljelentést⁶ tett a Központi Nyomozó Főügyészségen az országos zöldhatóság már lemondott vezetőjének diplomaügyében. A Népszabadság információi szerint a lemondást követően az ügyészség hűtlen kezelés (13,7 millió forint vagyoni hátrány okozása) miatt vádat emelt Tolnai Jánosné ellen. A Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság egy feljelentés alapján már 2010-ben nyomozást rendelt el a püspökladányi önkormányzat egyes megbízási szerződéseinek ügyében. Egy – Tolnainé által képviselt – Kft. 2008-ban és 2009-ben nyolc megbízási szerződést kötött az önkormányzattal különböző projektekhez kapcsolódóan megvalósítási tanulmányok, előzetes felmérések ellátására és a gyanú szerint a tanulmányok értékelhetetlenek, illetve el sem készültek, de a kifizetés megtörtént.

Távozott a Kiskunsági Nemzeti Park (KNP) igazgatója dr. Boros Emil is. Több sajtóorgánumban⁷ az Igazgatóság és a vidékfejlesztési tárca között a földhaszonbérleti pályáztatások kapcsán

⁵ http://mandiner.hu/cikk/20131212_lemondott_tolnai_janosne_a_zoldhatosag_foigazgatoja_a_diplomaugy_m_iatt

⁶ <https://docs.google.com/file/d/0Bxf7REo5G6GHN2i0VmhUbGhSMUk/edit?usp=sharing>

⁷ http://nol.hu/belfold/20131209-viszik_a_foldet_lemondott_az_igazgato?ref=sso

kialakult konfliktusokat vélte felfedezni a leköszönés hátterében. A Kiskunsági Nemzeti Park igazgatóság közleményben⁸ tisztázta, hogy nem szakmai ellentétek miatt, s közös megegyezéssel távozik posztjáról az igazgató. Az igazgatóság vezetői feladatait dr. Magyar Gábor igazgató-helyettes látja el.

2013. december 10-én benyújtotta felmondását Füstös Gábor, a Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt. vezérigazgatója, azt követően, hogy Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter leállította a balatoni halászatot. Az intézkedést az indokolta, hogy a Zrt.-t sok támadás és kritika érte az utóbbi időben, melyeket meg kell vizsgálni. Jelenleg az is bizonytalannak tűnik, hogy a jövőben a Zrt. fogja-e ellátni a halgazdálkodási jog gyakorlásához kötődő tevékenységeket, vagy a Tisza-tónál már működő modellhez hasonlóan más, esetlegesen az önkormányzatok által alakított szervezet. *„A Tisza-tavon nincs állami cég, megoldották a hal őrzését, nőtt a horgászszákmány az elmúlt időszakban. Az önkormányzatok fogtak össze az érintett szereplők, horgászok bevonásával, és alakítottak egy olyan közhasznú céget, amelynek ez a feladata. Szerintem ebben az összefüggésrendszerben kell itt is gondolkodnunk”* – hangzott el a vidékfejlesztési miniszter nyilatkozatában.⁹

Nemzeti parki földterületek bérbeadása

A Kormány által meghirdetett „Földet a gazdáknak” program végrehajtása során kiemelt szerep jut a 10 nemzeti park igazgatóságnak. Az igazgatóságok mintegy 300 000 hektár, a Magyar Állam tulajdonában álló védett természeti terület vagyongazdálkodóként 2013. év során közel 130 000 hektár földterület haszonbérleti jogának elnyerésére vonatkozóan tettek közzé pályázati felhívásokat.

A pályázati eljárások lebonyolítása folyamatosan zajlik, amelynek újabb állomásaként 2013. december 19-én a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság földterületeinek haszonbérleti jogát elnyerő pályázók szerződéseit adta át Csupakon dr. Bitay Márton, állami földprogramért felelős államtitkár. Mint fogalmazott, az állami tulajdonban lévő földeknek a

⁸ http://knp.nemzetipark.gov.hu/index.php?pg=news_35_2289

⁹ http://mno.hu/hirtv_gazdasagi_hirei/targyalnak-a-balatoni-halaszat-atvetelerol-de-1200641

felét művelték korábban nagygazdaságok. A mostani pályázat elbírálásakor arra törekedtek, hogy a helyben lakó, földműveléssel foglalkozó embereket és közülük is a fiatal gazdákat segítsék. Hozzátette, a nyertesek nyolcvan százaléka természetes személy és csak húsz százalékuk jogi személyiségű társaság. Nem igaz tehát az a vád, hogy valamilyen érdekcsoportok jutnak előnyökhöz a programban.

Mint ismeretes a földhaszonbérleti pályázatok állandó viták kereszttüzében áll. Az egyes érdekcsoportok földhöz juttatására irányuló állítások alátámasztására december hónap folyamán tette közzé az állami földbérleti pályázatok 2013. szeptember 1-i állapot szerinti, immár teljes körű feldolgozását¹⁰ Ángyán József volt VM parlamenti államtitkár.

Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió

Az Országgyűlés elfogadta a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót. A Konceptió egységes jövőképet vázol fel 2030-ig a területfejlesztés és a fejlesztéspolitika számára, valamint kijelöli a 2014-2020-as fejlesztési időszak nemzeti és szakpolitikai súlypontjait. A Konceptió jövőképe szerint Magyarország 2030-ra Kelet-Közép Európa gazdasági és szellemi központjává válik, a lakosság számára biztonságos megélhetést hozó, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal. A jövőkép elérése érdekében a Konceptió 4 átfogó célt és 13 specifikus célkitűzést határoz meg 2030-ig, köztük a természeti erőforrásaink fenntartható használatát, értékeink megőrzését és környezetünk védelmét. A Konceptió – illeszkedve az Európa 2020 Stratégia és a Nemzeti Reform Program vállalásaihoz – a 2014-2020 közötti időszakban rendelkezésre álló európai uniós fejlesztési források felhasználásának megalapozását is szolgálja. A következő 7 évre meghatározott nemzeti prioritások között az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé való elmozdulás szerepel. A Konceptió parlamenti vitája során kritikaként fogalmazódott meg a végrehajtáshoz szükséges intézményrendszer kialakulatlansága, a megfelelő eszközrendszer hiánya, a

¹⁰ <http://www.greenfo.hu/hirek/2013/12/29/elkeszult-angyan-v-jelentese-a-foldrol>

tervezési kapacitások hiányosságai. E feltételek megteremtése mellett a Konceptió megvalósítása során kiemelt figyelmet kell fordítani arra is, hogy az intézkedések és a fejlesztési források ténylegesen elősegítsék a területi egyenlőtlenségek csökkentését és a hátrányos helyzetű térségek felzárkóztatását.

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás átalakítása

2014-től a közszolgáltatóknak – egyéb feltételek mellett – hulladékgazdálkodási engedéllyel, hulladékgazdálkodási közszolgáltatási engedéllyel (amelynek feltétele az 51 százalékos állami vagy önkormányzati tulajdon), és az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Kft.-től (OHÜ) kapott minősítéssel kell rendelkezniük. A közszolgáltató más, hulladékgazdálkodási engedélyhez kötött tevékenységet nem végezhet, kivéve a hulladéklerakó üzemeltetését és a hulladék termikus hasznosítását. Az eddig beadott kérelmek alapján a csaknem száz hulladékgazdálkodási közszolgáltató mintegy 60 százaléka már megkapta a minősítési okiratot az OHÜ-től.

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díjak befagyasztása miatt több önkormányzati tulajdonú cég is veszteségeket könyvelt el, mint például a 109 önkormányzat tulajdonában álló – Északkelet-Pest és Nyugat-Nógrád térségében csaknem 300 ezer ember ellátásáról gondoskodó, és nonprofit módon működő – Zöld Híd Régió Kft. is.

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás zavarainak elhárítása érdekében egy korábban megalkotott törvény alapján a katasztrófavédelmi igazgatóság közérdekből a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenység elvégzésére közszolgáltatókat jelölhet ki. Az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (OKF) közlése szerint 2013 decemberében több település kérte a közérdekű szolgáltató kijelölését, mivel a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás ellátása veszélybe került.

A Zöld Híd Régió Kft. hiányát Gödöllő polgármestere, Gémesi György – egyben a társulás elnöke – 200-300 millió forintra teszi. A bevételek kiesése miatt a cég már nem tudja betartani az uniós támogatási szerződéseiből eredő kötelezettségeit, nem képződik tartalék amortizációra és a későbbi rekultivációra sem. A felmerült problémák miatt a Zöld Híd Régió

Kft. alkotmányjogi panaszt¹¹ adott be az Alkotmánybíróságra szeptember 13-án. A cég szerint sérti az önkormányzatoknak a feladataikból eredő rendelkezési jogosultságát a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díj központi megállapítása (2013. január 1-jétől a nemzeti fejlesztési miniszter dönt a díjakról rendeletben), mivel a települések környezet-egészségügyi, köztisztasági, településtisztasági feladatait változatlanul az önkormányzatokra hagyta a hulladékról szóló törvény.

Szabó Imre országgyűlési képviselő szerint¹² 524 településen nem tudni, hogy január 1-jétől ki, milyen szerződés alapján és mennyiért szállítja el a szemetet. A korábbi környezetvédelmi miniszter azt mondta: kormányzati intézkedések miatt több, nonprofit alapon működő önkormányzati hulladékkezelő a csőd szélére jutott, nem tudja folytatni működését, noha egy részük több milliárd forint európai uniós támogatásban részesült, amit így nekik vagy az államnak vissza kell fizetnie.

Széngázzerőmű a Mecsekben

Három éven belül megépülhet Magyarországon a Mecsekben a szén föld alatti elgázosításán alapuló, 50 megawattos erőmű. A beruházást a Wildhorse Energy Hungary Kft. végzi, az értéke mintegy 90 millió euró (27 milliárd forint). A mostani projektet a beruházó csupán első lépésnek tekinti, hosszú távon egy 400 MW-os, középtávon pedig egy 130 MW-os, széngázosítás alapú erőmű létesítése a tervük. A beruházó tájékoztatása szerint a váraljai (kelet-mecseki) szénterületen a bányahatóság által jóváhagyott kutatási tevékenységeket végzik.

A beruházást a magyar Kormány is támogatja, a nemzeti fejlesztési tárca által jegyzett energetikai törvénymódosító csomagban (az egyes energetikai tárgyú törvények módosításáról szóló 2013. évi CCXXVII. törvény) megjelent a föld alatti szénelgázosítás is. A beruházó korábban a Magyar Földtani és Geofizikai Intézettel, a Miskolci Egyetemmel, a Golder Associates (Magyarország) Zrt.-vel együtt készített tanulmányban már bemutatta a magyar Kormánynak és egyéb hatóságoknak a technológiát. A beruházó véleménye szerint az erőmű hozzájárul ahhoz, hogy hosszabb távon csökkenjen Magyarország

¹¹ <http://www.zoldhid.hu/kft/Alkotmanyjog/>

¹² http://nol.hu/belfold/mszp__ki_lesz_a_szemetfelelos_elsejetol_

energiafüggősége, elsősorban a ki nem termelhető széntelepek hasznosítása révén.

Az erőmű működési elve már korábban is ismert volt, Magyarországon ún. gázgyárakban nyerték ki a szénből gáz formában az energiát. A mecseki beruházás újdonsága – mely eljárást külföldön már több évtizede alkalmaznak – ehhez képest az, hogy a szenet nem szükséges kibányászni és a felszínen gázzá alakítani. A technológia lényege, hogy a külszínről mélyített fúrásokkal először felderítik a szénvagyon elhelyezkedését, nagyságát, majd ugyancsak mélyfúrásokon keresztül forró gőzt és oxigént juttatnak a mélybe a szén hevítésére, meggyújtására. Az így keletkező fűtőanyag, a légnemű szengáz a fúrólyukakon, csővezetéken keresztül jön a felszínre. A szengáz fűtőértéke közel fele a földgázénak, így az a lakossági földgázhálózatban csak további feldolgozás után jelenhetne meg, ezért célszerűbb áramtermelésre használni. A Magyarországon található szén viszonylag alacsony fűtőértékű, magas hamu és kén tartalommal – ez azonban a kitermelés szempontjából nem jelent problémát. A beruházó egy előzetes tanulmánnyal már igazolta, hogy legalább 3-400 millió tonnányi mecseki szenet lehet így elgázosítani, de a vállalat becslései szerint a rendelkezésre álló készlet akár 1-1,25 milliárd tonna is lehet, amely tonnánként 18,8-29,3 gigajoule közötti energiatartalmú tüzelőanyag.

A víziközmű-szolgáltatás hatósági engedélyezése

A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEKH) éves összefoglalója szerint¹³ a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvényben előírt 2013. május 31-i határidőig összesen 84 szolgáltató fordult víziközmű-szolgáltatói működési engedély kiadása iránt kérelemmel a MEKH-hez. A MEKH korábban a működési engedélyezéssel kapcsolatban ajánlásokat készített és tett közzé annak érdekében, hogy segítse a víziközmű-szolgáltatókat a jogszabályi követelményeknek megfelelő engedélykérelmek benyújtásában. Az engedélyezési eljárás során a MEKH a jogszabályok alapján alapos és mélyreható vizsgálatoknak vetette alá a kérelmező cégeket. Az engedélyezési kérelmek több száz oldal terjedelműek voltak, ennek megfelelően a hatósági eljárás ügyintézési határideje is 6 hónap a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény szerint.

2013. december 12-én 9 víziközmű-szolgáltató kapott működési engedélyt, így az engedéllyel

¹³ <http://www.mekh.hu/adatok-statisztikak-2/sajto/sajtokozlemenyek-2/793-mar-38-engedelyes-vizikozmu-tarsasag-szolgaltathat.html>

rendelkező víziközmű-szolgáltatók száma az év végére – az októberben és novemberben kiadott engedélyekkel együtt – 38 társaságra növekedett. Az év végéig 11 esetben került sor a kérelem elutasítására, mivel több cég nem felelt meg a jogszabályi előírásoknak.

Az engedélyezési munka várhatóan januárban zárul, addig minden olyan víziközmű-szolgáltatással foglalkozó cég, amely megfelel a jogszabályban foglalt feltételeknek – felelősséggel kezeli a rábízott nemzeti vagyont, hatékonyan végzi tevékenységét, továbbá felkészült a közművek folyamatos fejlesztésére – megkapja az engedélyét.

A kiadott működési engedélyeket a MEKH háromévente felülvizsgálja, de a köztes időben is ellenőrzi az engedélyben foglalt feltételek megvalósulását, illetve az előírt színvonal fenntartását. Az engedélyezési eljárások lezárultával a korábbi 400 víziközmű-szolgáltatóból mindössze a tizedük végezheti tovább a tevékenységét. A 2011. év végén megalkotott víziközmű-szolgáltatási törvény célja így megvalósul, és a jövőre nézve megfelelő védelmet nyer a nemzeti víziközmű-vagyon, biztosítható lesz a fenntartható fejlődés a víziközmű-szolgáltatási ágazatokban és az ivóvízkincs kímélete is.

Külpolitikai és nemzetközi kitekintés

A Közös Agrárpolitika reformjának újabb fejezete zárult le Brüsszelben

Az Európai Bizottság még 2010 novemberében kezdte meg a 2014. utáni Közös Agrárpolitika (KAP) alakításáról szóló egyeztetéseket. A Mezőgazdasági és Halászati Tanács 2013. december 16-17-i ülésén több éves tárgyalássorozatot zárt le a KAP forrásainak felhasználását meghatározó 4 alaprendelet, valamint a 2014-re vonatkozó átmeneti rendelkezésekről szóló jogszabály elfogadásával¹⁴.

Az Európai Unió a 2014-2020 közötti időszakban is elsősorban a környezetvédelmi szempontok ágazati programokba, szakpolitikákba történő minél teljesebb integrációjával kívánja biztosítani a természeti erőforrásainkkal való fenntartható gazdálkodást, ezért a KAP forrásainak a környezetügy szempontjából kiemelt jelentőség tulajdonítható. Utóbbi különösen igaz Magyarország esetében, ahol a mezőgazdasági művelés alatt álló területek az ország teljes területének kb. 65%-ára terjednek ki. Ezen mutatók alapján hazánk az EU 27 tagállama közül Nagy-Britannia és Ciprus után a harmadik.

Magyarország részesedése a KAP forrásaiból a 2007-2013 közötti 10,4 milliárd euróhoz képest a 2014-2020-as időszakban 12,3 milliárd euróra fog növekedni, ami sikerként könyvelhető el, hiszen az EU27-ek szintjén a KAP költségvetése ezzel egyidejűleg 11%-kal csökken¹⁵.

Lényeges változás, hogy a közvetlen kifizetések 30%-a – egyes gazdaságtípusoktól eltekintve – kizárólag az ún. zöldítés követelményeinek való megfelelés esetén lesz elérhető a gazdálkodók számára. A területalapon nyújtott támogatások lehetséges hatásai között

¹⁴ http://ec.europa.eu/agriculture/newsroom/155_en.htm

¹⁵ <http://www.parlament.hu/biz39/bizjvk39/MB/1312051.pdf>

tartják számon egyes táblaszegélyek, mezsgyék eltűnését, környezeti szempontból jelentős, időszakosan vízborított területek művelésbe vonását, mindezzel a környezetvédelmi (pl.: vízvédelmi), valamint természetvédelmi szempontból is kedvező élőhelystruktúra megszűnését. A zöldítés a terménydiverzifikáció, az állandó gyepterületek és az ökológiai fókuszterületek megőrzésére vonatkozó követelményekkel a földhasználat környezeti szempontból kedvezőtlen változásainak megállítását célozza.

A vidékfejlesztési támogatások esetében a tagállami programok hangsúlyait környezetügyi szempontból pozitívan befolyásoló szabály, hogy az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap teljes hozzájárulásának legalább 30%-át az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással, valamint környezeti kérdésekkel kapcsolatos tevékenységekre kell fordítani. A támogatható tevékenységek, jogcímek vonatkozásában az új szabályozás nem hoz érdemi változást, az agrár-környezetvédelmi kifizetések, Víz Keretirányelvhez, Natura 2000 hálózathoz kapcsolódó kompenzációs kifizetések, a mezőgazdasági üzemek környezetvédelmi elvárásoknak való megfelelését segítő támogatások meghirdetésére továbbra is biztosított a lehetőség.

Brüsszelben, 2014. első felében az alaprendeletekhez kapcsolódó végrehajtási rendeletek véglegesítésével folytatódik a jogalkotói munka. A hazai szinten zajló programalkotáshoz kapcsolódóan 2013. december 16-án zárult a vidékfejlesztési program 3.0 munkaváltozatának társadalmi egyeztetése¹⁶.

Nem lehet génmódosított burgonyát forgalmazni az Európai Unióban

A luxembourgi Európai Bíróság megsemmisítette az Európai Bizottság 2010-ben kiadott két határozatát, amelyekkel engedélyezte az EU-ban a géntechnológiával módosított Amflora burgonya ipari és termelési célú forgalmazását, illetve takarmányként való felhasználását. Az engedélyeket Magyarország támadta meg a luxembourgi bíróságon, arra hivatkozva, hogy a

¹⁶ http://palyazat.gov.hu/forum_pate/29

génmódosított krumpli veszélyt jelent az emberek és állatok egészségére. A magyar álláspontot az ügyben Franciaország, Luxemburg, Ausztria és Lengyelország is támogatta. A Bíróság ítéletében megállapította, hogy a Bizottság súlyosan megsértette az engedélyezési eljárás szabályait, ezért a kiadott engedélyeket megsemmisítette.

Az Alaptörvényben is rögzített GMO-mentes magyar mezőgazdaság megőrzése érdekében a Vidékfejlesztési Minisztérium 2013-ban is megrendezte a 2012 őszén már nagy sikert aratott Roadshow-t. A GMO-k egészségügyi, környezeti, gazdasági és társadalmi hatásairól szóló, nyolc állomásból álló előadássorozat december 5-én Budapesten zárult.

A Déli Áramlat uniós jogba ütközhet

Az Európai Bizottság szerint¹⁷ sértik az uniós jogot a Déli-Áramlat gázvezeték építéséről szóló kétoldalú megállapodások, amelyeket Oroszország kötött hét európai országgal, köztük Magyarországgal. A bizottság szerint az egyezményeket alapjaiban újra kell tárgyalni.

Brüsszel emiatt az érintett országok – Bulgária, Szerbia, Magyarország, Görögország, Szlovénia, Horvátország és Ausztria – tudomására hozta, hogy kötelességük kérni Oroszországtól a kétoldalú kormányközi megállapodások újratárgyalását, hogy összhangba hozhassák őket az uniós joggal. Ha a tárgyalások nem vezetnek eredményre, akkor az érintett országoknak fel kell mondaniuk a kétoldalú egyezményeket.

Ezzel szemben Mihail Levcsenko, a Gazprom-Inveszt vezérigazgatója szerint egy ilyen hatalmas projektet nem lehet leállítani. A Gazprom Inveszt a Déli Áramlat gázvezetékhez kapcsolódó, még épülő Déli Folyosó nevű gázvezeték és az Anapában lévő Russzkaja kompresszorállomás felépítéséért felelős.

¹⁷ <http://www.origo.hu/gazdasag/energia/20131206-a-deli-aramlat-az-oroszok-hegemoniajaval-jonne-europaba-amibol-nem-kernenek.html>